

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 238/2023-50

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **CORS, spol. s r. o.**, Jesenná 8, Prešov, IČO 36 467 057, zastúpenej advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 316/2007 a postupu Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 5/2022 (pôvodne sp. zn. 1 Co 12/2010, sp. zn. 1 Co 104/2011, sp. zn. 1 Co 35/2012, sp. zn. 1 Co 21/2013, sp. zn. 18 Co 190/2015 a sp. zn. 18 Co 21/2018) takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 316/2007 a postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 5/2022 (pôvodne sp. zn. 1 Co 12/2010, sp. zn. 1 Co 104/2011, sp. zn. 1 Co 35/2012, sp. zn. 1 Co 21/2013, sp. zn. 18 Co 190/2015 a sp. zn. 18 Co 21/2018) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 316/2007 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Krajskému súdu v Prešove **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 5/2022 konal bez zbytočných prietáhov.
4. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré jej **je** Krajský súd v Prešove **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

6. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **318,52 eur** a Krajský v Prešove **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **213,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

7. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 238/2023-24 z 26. apríla 2023 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 29 C 316/2007 (ďalej len „napadnuté konanie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 Co 5/2022 (pôvodne sp. zn. 1 Co 12/2010, sp. zn. 1 Co 104/2011, sp. zn. 1 Co 35/2012, sp. zn. 1 Co 21/2013, sp. zn. 18 Co 190/2015 a sp. zn. 18 Co 21/2018).

2. Sťažovateľka je v napadnutom konaní okresného súdu právnu nástupníčkou pôvodného žalobcu [REDAKOVANÉ], ktorý je zároveň spoločníkom a konateľom sťažovateľky. Pôvodný žalobca sa žalobou doručenu okresnému súdu 24. októbra 2007 domáhal proti žalovanému (mestu Prešov) zaplata sumy 9 172 737 Sk (304 479,09 eur) s príslušenstvom ako náhrady za užívanie nehnuteľností v jeho vlastníctve zapísaných v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Následne vzal žalobu v časti istiny vo výške 2 232 334 Sk (74 099,91 eur) späť a okresný súd uznesením z 30. októbra 2007 konanie v tejto časti zastavil. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom z 21. októbra 2009, ktorým žalobu zamietol (výrok I). Na základe odvolania podaného pôvodným žalobcom krajský súd rozsudkom č. k. 1 Co 12/2010 z 21. apríla 2010 potvrdil napadnutý rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 eur s príslušenstvom (výrok I), zrušil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby nad sumu 33 328 eur s príslušenstvom do sumy 230 379 eur s príslušenstvom, t. j. vo vzťahu k sume 197 051 eur s príslušenstvom, a v rozsahu zrušenia vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia konštatoval vecnú správnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie, čo sa týka sumy 33 328 eur (nároky na bezdôvodné obohatenie uplatňované k parcelám [REDAKOVANÉ] až [REDAKOVANÉ] a k parcelám [REDAKOVANÉ]). Avšak vo vzťahu k sume 197 051 eur (nároky vo vzťahu k parcele [REDAKOVANÉ]) považoval krajský súd za potrebné, aby súd prvej inštancie vykonal dokazovanie na objasnenie, či predmetnú parcelu žalovaný užíval a akým spôsobom, tak, aby mohlo byť náležite zistené, či vzniklo takýmto spôsobom bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného, ktoré si uplatňuje žalobca v konaní.

3. Rozsudok krajského súdu z 21. apríla 2010 v prvom výroku napadol pôvodný žalobca ústavnou sťažnosťou, na základe ktorej ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 70/2011-46 z 23. júna 2011 (právoplatným 25. augusta 2011) rozhodol, že jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uvedeným rozsudkom krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 eur s príslušenstvom, porušené bolo, a rozsudok v tejto časti zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Medzičasom okresný súd medzitýmnym rozsudkom z 29. júla 2011 rozhodol, že žalobca má právo proti žalovanému na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie nehnuteľnosti parc. [REDAKOVANÉ] – orná pôda s výmerou 14 467 m² vedená na LV [REDAKOVANÉ] v k. ú. [REDAKOVANÉ] za obdobie od 24. októbra 2005 do 27. decembra 2006. Žalovaný proti rozhodnutiu podal odvolanie.

4. Krajský súd po vrátení mu veci ústavným súdom uznesením č. k. 1 Co 104/2011 z 30. novembra 2011 zrušil rozsudok okresného súdu z 21. októbra 2009 vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 33 328 eur s príslušenstvom, zrušil aj medzitýmný rozsudok okresného súdu z 29. júla 2011 a v rozsahu zrušenia vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Z odôvodnenia zrušujúceho uznesenia vyplýva, že medzi napadnutými rozsudkami existuje rozpor, keďže v prvom prípade nepriznáva žalobcovi nárok na kompenzáciu eventuálneho bezdôvodného obohatenia a v druhom prípade týmto medzitýmnym rozsudkom takúto kompenzáciu v základe priznáva.

5. Okresný súd vydal 16. novembra 2012 v poradí tretí rozsudok, ktorým žalobu zamietol, a krajský súd rozsudkom č. k. 1 Co 21/2013 z 25. septembra 2013 odvolaním pôvodného žalobcu napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby do sumy 16 434,73 eur potvrdil (výrok I), v prevyšujúcej časti vo výroku o zamietnutí žaloby, t. j. nad sumu 16 434,73 eur, rozsudok zrušil a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie s odôvodnením, že ho nemožno považovať za vecne správny a ani za preskúmateľný.

6. Po vrátení veci okresný súd rozsudkom z 15. apríla 2015 (v poradí štvrtým) zaviazal žalovaného zaplatiť pôvodnému žalobcovi sumu 213 944,44 eur s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Krajský súd rozsudkom č. k. 18 Co 190/2015 z 27. októbra 2016 napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil okrem výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie s odôvodnením, že pri stanovení náhrady je potrebné najprv zohľadniť námietku žalovaného o rozsahu príľahlého pozemku k obytným domom a až následne rozhodnúť o rozsahu a náhrade za tieto pozemky.

7. Pôvodný žalobca podal návrh na zmenu strany sporu, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením z 31. januára 2017 právoplatným 15. februára 2017 tak, že z napadnutého konania vystúpil pôvodný žalobca a na jeho miesto vstúpil PRELAND LP, Scotland.

8. V poradí piatym rozsudkom z 28. júla 2017 okresný súd zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 213 944,44 eur s príslušenstvom (I), žalobcovi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 40 % (II) a štátu priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov v rozsahu 100 % (III). V rámci odvolacieho konania iniciovaného odvolaním žalovaného podal žalobca návrh na zmenu strany sporu a krajský súd uznesením z 5. marca 2019 právoplatným 13. marca 2019 pripustil zmenu tak, že z konania vystúpil doterajší žalobca a na jeho miesto vstúpila sťažovateľka (CORS, spol. s r. o.). Krajský súd rozsudkom č. k. 18 Co 21/2018 z 24. apríla 2019 potvrdil

odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi istinu vo výške 79 090,52 eur s príslušenstvom (I), zmenil rozsudok vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené nad sumu 79 090,52 eur s príslušenstvom, a to tak, že v tejto časti žalobu zamietol (II), priznal žalobcovi nárok vo vzťahu k žalovanému na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (III) a štátu nárok na náhradu trov vo vzťahu k žalovanému v rozsahu 100 % (IV). Tento rozsudok krajského súdu napadli obe sporové strany dovolaním a dovolací súd ho uznesením č. k. 8 Cdo 29/2020 z 30. novembra 2021 zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie s konštatovaním dôvodne namietanej vady zmätočnosti, teda procesnej nesprávnosti, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

9. Spis okresného súdu bol 24. januára 2022 predložený krajskému súdu na nové rozhodnutie a bola mu pridelená sp. zn. 18 Co 5/2022. Krajský súd dosiaľ vo veci nerozhodol, avšak určil termín pojednávania na 27. jún 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti chronologicky zhrnula doterajší priebeh súdneho konania a podľa jej názoru *„neefektívnou, nesústredenou a zmätočnou činnosťou porušovateľov došlo k neprímerane dlhým a neospravedlivelným priet'ahom v konaní, keď samotná doba, počas ktorej porušovatelia nerozhodli o uplatnenom nároku, predstavuje dĺžku viac ako 15 rokov.“*. Rozhodovanie vo veciach vydania bezdôvodného obohatenia ako náhrady za užívanie pozemkov bez právneho dôvodu tvorí štandardnú rozhodovaciu agendu všeobecných súdov. Správanie žalobcu nemalo vplyv na priet'ahy v konaní, za ktoré v plnej miere nesú zodpovednosť vo veci konajúce súdy.

III.

Vyjadrenia okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

11. Ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti. Vo svojom podaní z 3. mája 2023 predseda okresného súdu z hľadiska vecnej stránky prijatej ústavnej sťažnosti odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne. Zákonná sudkyňa zhrnula priebeh napadnutého konania pred okresným súdom so záverom, že ako zákonná sudkyňa v predmetnej veci na súde prvej inštancie všetky procesné úkony realizovala priebežne a bez priet'ahov.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

12. Ústavný súd vyzval na vyjadrenie sa k podanej ústavnej sťažnosti aj predsedníčku krajského súdu, ktorá taktiež v plnom rozsahu odkázala na vyjadrenie predsedníčky senátu 18 Co a v závere navrhla ústavnú sťažnosť ako neopodstatnenú zamietnuť. Predsedníčka senátu 18 Co vo svojom vyjadrení zhrnula doterajší priebeh napadnutého konania pred krajským súdom až do predloženia spisového materiálu ústavnému súdu na účely predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti.

Následne uviedla, že „po vrátení spisového materiálu Ústavným súdom SR dňa 17.04.2023 doručil žalobca - sťažovateľ čiastočné späťvzatie žaloby dňa 18.05.2023. Toto čiastočné späťvzatie žaloby doručoval na vyjadrenie odvolací súd protistrane, teda žalovanému a vo veci mieni vytýčiť termín pojednávania v mesiaci jún 2023.“.

III.3. Replika sťažovateľky:

13. Vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu doručil ústavný súd sťažovateľke, aby sa k nim vyjadrila. Vo vzťahu k postupu okresného súdu vyhodnotila sťažovateľka jeho vyjadrenie ako veľmi stručné a v podstatnom konštatovala, že «súd (prvoinštančný aj druhoinsančný) má v prvom rade rozhodnúť kvalitatne, správne a spravodlivo – t. j. tak, aby mu odvolací súd nemusel päť krát čo i len čiastočne vracať vec na prejednanie. Práve kvalita rozhodnutí určuje kvalitu súdnictva ako takého. Je absurdné, že vec jednoduchého súkromnoprávneho sporu si OS PO a KS PO medzi sebou „točia“ už 16 rokov. A je rovnako absurdné, že po 16 rokoch takáto jednoduchá vec nie je právoplatne rozhodnutá. V uvedenej súvislosti je irelevantné, aké úkony porušovateľ v 1. rade vykonal alebo nevykonal. V prvom rade mal vec procesne zabezpečiť tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní 1). V druhom rade mal postupovať s procesnou ekonómiou na pamäti (t. j. hospodárnosť a rýchlosť) a využívať prostriedky, ktoré má v tejto súvislosti k dispozícii (napríklad využiť sudcovskú koncentráciu konania 2) alebo jednoducho nevenovať jeden rok výberu znalca).». V závere zdôraznila, že súd prvej inštancie vykonal spolu 20 pojednávanií, čo je podľa jej názoru na takú jednoduchú vec neprimerane veľa. Vo vzťahu k vyjadreniu krajského súdu k jeho postupu v napadnutom konaní sťažovateľka len poukázala na jeho strohosť a vo vzťahu k vyjadreniam oboch vo veci konajúcich súdnych inštancií zhrnula, že jej ústavná sťažnosť je „v celom rozsahu dôvodná, a to aj z dôvodu, že okolnosti tvrdené porušovateľmi prostredníctvom vyjadrenia zákonného sudcu nemôžu byť v žiadnom prípade považované na okolnosti ospravedlňujúce.“.

14. Ústavný súd v zmysle § 58 ods. 3 prvej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že na základe podaní účastníkov a spisu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstata námietok sťažovateľky je založená na tvrdení, že doterajšia ochrana jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote nie je zavinením okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní dostatočne rýchla a účinná.

16. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a čl. 38 ods. 2 listiny) si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

17. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 118/2019).

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

19. Ústavný súd si pre účely rozhodnutia o ústavnej sťažnosti vyžiadal súdny spis, s ktorého obsahom sa podrobne oboznámil.

20. Pri posudzovaní prvého kritéria, a to zložitosti veci, dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie v odvolacom konaní o nároku sťažovateľky z titulu primeranej náhrady za užívanie nehnuteľností. Predmet sporu patrí medzi štandardnú agendu všeobecných súdov a nejde o privilegovaný typ konania. Sťažovateľka považuje predmet konania za jednoduchý. Okresný súd a ani krajský súd sa k zložitosti veci nevyjadrili. Po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu ústavný súd dospel k záveru, že predmet konania môže byť právne a fakticky zložitejší, a to aj s ohľadom na vykonané dokazovanie vo veci. Akceptoval však argumentáciu sťažovateľky v tom, že ani zložitejší predmet konania nemôže ospravedlniť skutočnosť, že vec sťažovateľky nie je právoplatne rozhodnutá ani po 15 rokoch od jej začatia.

21. Ústavný súd už niekoľkokrát judikoval, že ani právne či skutkovo náročnejší prípad nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou miery celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostavajú kontúry spravodlivosti v očiach dotknutých účastníkov konania, ako aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, jeho inštitúcie a právo, čo je základnou podmienkou na fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu (m. m. I. ÚS 688/2014, I. ÚS 512/2020, I. ÚS 153/2021).

22. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľky ako strany napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také správanie sťažovateľky, ktoré by relevantne prispelo k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

23. Pred samotným posúdením postupu sťažovateľkou namietaných všeobecných súdov považuje ústavný súd za dôležité vysporiadať sa so skutočnosťou, že v prípade sťažovateľky došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene doterajšieho subjektu konania na strane žalobcu, a to na základe singulárnej sukcesie (bod 8 tohto nálezu). Zmluvou o postúpení teda došlo k singulárnej hmotnoprávnej sukcesii, nie však automaticky k sukcesii procesnej. Zmena strany sporu na strane žalobcu nastala až na základe uznesenia krajského súdu z 5. marca 2019 právoplatného 13. marca 2019. Sťažovateľka, ktorá vstupom do konania prijala vtedy aktuálny stav konania [§ 80 ods. 3 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], môže pri singulárnej sukcesii uplatňovať právo na konanie bez zbytočných prieťahov pre štádium konania, ktoré predchádzalo tejto zmene, len pri zohľadnení naostatok označeného ustanovenia (iná je situácia pri univerzálnej sukcesii).

24. Ďalším kritériom, na základe ktorého ústavný súd zisťuje, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, je postup okresného súdu a krajského súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

25. Vychádzajúc z predloženého súdneho spisu, ústavný súd zistil, že napadnuté konanie od doručenia žaloby pôvodného žalobcu (24. októbra 2007) trvá viac ako pätnásť rokov (bez právoplatného ukončenia sporu), čo predstavuje už samo osebe ústavnoprávne neakceptovateľný stav trvania právnej neistoty. Rovnaký záver sa vzťahuje aj na sťažovateľku, ktorá vstúpila do napadnutého konania na základe uznesenia z 5. marca 2019 právoplatného 13. marca 2019 a jej stav právnej neistoty trvá viac ako 4 roky.

26. Okresný súd vo veci nariadil 23 pojednávaní, z ktorých štyri boli odročené, a to na základe žiadosti pôvodného žalobcu z dôvodov na jeho strane alebo na strane jeho právneho zástupcu. V tejto súvislosti nemohol ústavný súd opomenúť skutočnosť, že na strane pôvodného žalobcu došlo minimálne šesťkrát k zmene právneho zástupcu. Okresný súd vo veci sťažovateľky vydal päť rozsudkov, pričom ostatným bol rozsudok z 28. júla 2017. Krajský súd v predmetnej veci vydal taktiež päť rozsudkov, pričom časť jedného z nich bola zrušená nálezom ústavného súdu (bod 3 tohto nálezu) a jeho ostatný rozsudok z 24. apríla 2019 bol zrušený dovolacím súdom (bod 8 tohto nálezu) a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

27. Neefektívnosť v postupe okresného súdu, ako aj krajského súdu v napadnutom konaní potvrdzujú uvedené zrušujúce rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolacieho súdu a aj ústavného súdu. Pre posúdenie predmetného konania je podľa názoru ústavného súdu podstatná skutočnosť, že v dôsledku opísaného neefektívneho postupu uvedených súdov nie je vec sťažovateľky ani po pätnástich rokoch od podania žaloby právoplatne rozhodnutá. V okolnostiach danej veci musí ústavný súd zdôrazniť, že čas konania na inštančne nadriadenom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z procesných dôvodov ide aj na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo. Podľa názoru ústavného súdu podiel okresného súdu na doterajšej dĺžke napadnutého konania je neprehliadnuteľný, a to v dôsledku jeho neefektívnej činnosti spojenej s vydaním rozhodnutí, ktoré boli krajským súdom opakovane zrušené, čiastočne rušené alebo menené. Krajský súd prispel

k celkovej dĺžke konania najmä vydaním prvého rozsudku vo veci, ktorého časť bola ústavným súdom zrušená, a ostatným rozsudkom, ktorý zrušil dovolací súd, a vec sa tak od januára 2022 nachádza na krajskom súde, ktorý má v zmysle § 390 CSP povinnosť sám vo veci rozhodnúť.

28. Zistené skutočnosti sú postačujúce na vyvodenie konečného záveru, že celková dĺžka napadnutého konania je z ústavného hľadiska celkom zjavne neakceptovateľná. Svojím postupom okresný súd, ako aj krajský súd prispeli k dĺžke napadnutého konania v takom rozsahu, že došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

29. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

30. Ústavný súd v nadväznosti na zistenie, že krajský súd je povinný vo veci sám rozhodnúť (bod 27 tohto nálezu) a okresnému súdu vznikne minimálne povinnosť doručovania rozhodnutia odvolacieho súdu stranám sporu a následne aj povinnosť rozhodnúť o náhrade trov konania (o jej výške), prikázal okresnému súdu a aj krajskému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov (body 2 a 3 výroku tohto nálezu).

31. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

32. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 40 000 eur, a to spoločne a nerozdielne od okresného súdu a krajského súdu. Uvedené odôvodňuje primárne poukazom na celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania bez toho, aby vo veci bolo právoplatne rozhodnuté, čo pripisuje neefektívnej, nesústreďenej a zmaťočnej činnosti vo veci konajúcich súdov.

33. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

34. Z dôvodu právneho nástupníctva sťažovateľky (body 8 a 23 tohto nálezu) a v spojení s fundamentálnou vlastnosťou základných práv, ktoré sa svojím obsahom viažu na konkrétny subjekt (čl. 12 ústavy), sa dostatočne odôvodňuje záver, že intenzita zásahu do označených práv a slobôd nemôže byť u právnych nástupcov pri singularnej sukcesii (zohľadniac aj § 80 ods. 3 CSP) identická s rozsahom porušenia práv a slobôd subjektov, ktoré sú účastníkmi rozporovaného konania od jeho úplného začiatku. Vzhľadom na konštatovaný neefektívny postup krajského súdu

v napadnutom konaní a rozsah porušenia označených práv sťažovateľky, ktorá sa subjektom napadnutého konania stala až v roku 2019, keď povinnosť vo veci rozhodnúť pripadla krajskému súdu, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 000 eur za primerané finančné zadosťučinenie vo vzťahu k tomuto súdu (bod 5 výroku tohto nálezu). Vo vzťahu k okresnému súdu ústavný súd uložil primerané finančné zadosťučinenie vo výške 3 000 eur (bod 4 výroku tohto nálezu) pri zohľadnení okolností uvedených v bode 23 tohto odôvodnenia, ktoré korigovali výšku zadosťučinenia smerom nadol (bolo možné uvažovať aj o jeho nepriznaní vo vzťahu k okresnému súdu, vzhľadom na celkovú dĺžku konania však ústavný súd k takému riešeniu nepristúpil). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti nevyhovelo (bod 7 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

35. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

36. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Úhradu trov konania priznal ústavný súd sťažovateľke v rozsahu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti). Tarifná odmena za jeden úkon právnej služby v roku 2023 predstavuje sumu 208,67 eur a režijný paušál sumu 12,52 eur. Ústavný súd sťažovateľke priznal náhradu za dva úkony právnej služby zvýšenú o 20 % daň z pridanej hodnoty, teda celkovo vo výške 531,86 eur a povinnosťou jej úhrady pomerne zaviazal okresný súd, ako aj krajský súd, a to s poukazom na rozsah priznaného finančného zadosťučinenia odvíjajúci sa od miery porušenia práv sťažovateľky (bod 6 výroku tohto nálezu).

37. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú okresný súd, ako aj krajský súd povinné uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

38. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

**Miroslav Duriš
predseda senátu**